

Welzijnsvisie Sectorraad Paarden 2021 – 2025

“Verbeter de wereld, begin bij jezelf”

Inleiding

Wij willen het beste voor onze paarden. Zij zijn al duizenden jaren onze vriend en partner. Voortschrijdend inzicht en nieuwe wetenschappelijke kennis helpt om steeds beter inzicht te krijgen in de behoeften van onze paarden. Met deze welzijnsvisie zetten we stappen om het leven voor en de omgang met onze paarden in de aankomende jaren verder te optimaliseren.

Wij geloven dat de interactie tussen paard en mens beiden plezier geeft. Het bezitten van en/of zorgen voor een paard is van toegevoegde waarde voor de eigenaar of verzorger, maar geeft tegelijkertijd een grote verantwoordelijkheid. De paardeneigenaar/-houder moet er voor kunnen zorgen dat het paard:

- een passende leefomgeving heeft
- een gezond voedingspatroon heeft inclusief vers en schoon drinkwater
- zich zoveel als mogelijk natuurlijk kan gedragen
- passend gezelschap heeft
- wordt beschermd tegen pijn, lijden, blessures en ziekte
- wordt ingezet met een passende draagkracht of passende trekkracht

Het is de verantwoordelijkheid van de paardeneigenaar en –houder volledig te begrijpen wat er komt kijken bij het voldoen aan de natuurlijke behoeften van het paard en wat van de eigenaar/houder wordt verlangd hieraan te voldoen. Kortom: zorg te dragen voor het welzijn van het dier.

Dierenwelzijn¹²³⁴

Dierenwelzijn omvat zowel het fysieke welzijn (diergezondheid) als het geestelijk welzijn (hoe voelen dieren zich). Een optimaal welzijn wordt bereikt als een dier vrij van honger, dorst, pijn, ziekten, ongemakken en angst gehouden kan worden waarbij het zijn natuurlijk gedrag kan uiten.

¹ Commissie Brambell, 1965. <https://edepot.wur.nl/134379> (30 augustus 2021).

² Farm Animal Welfare Committee (FAWC) FAWC updates the five freedoms. *Vet. Rec.* 1992;17:357.

³ David J. Mellor, Ngaio J. Beausoleil, Katherine E. Littlewood, Andrew N. McLean, Paul D. McGreevy, Bidda Jones and Cristina Wilkins. The 2020 Five Domains Model: Including Human–Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare. 2020. *Animals*, volume 10, issue 10. <https://www.mdpi.com/2076-2615/10/10/1870> (30 augustus 2021)

⁴ The 2020 Five Domains Model for Animal Welfare Assessment and Monitoring, a Poster Prepared by Horses and People Magazine, Australia <https://bit.ly/2Es8kXe> (30 augustus 2021)

Sectorraad Paarden

De partijen vertegenwoordigd in de Sectorraad Paarden committeren zich aan het optimaliseren van paardenwelzijn binnen hun doelgroep/achterban en de hippische sector in het algemeen waaronder de ook niet-georganiseerde paardenhouderij. Dit doen zij door onder andere, doch niet uitsluitend:

- Verspreiden van kennis (objectief en waar mogelijk wetenschappelijk onderbouwd).
- Communiceren over de maatschappelijke waarde van paarden en het belang van paardenwelzijn.
- Verhogen kwaliteit opleidingen, certificering beroepsgroepen actief aan-/met-/naast het paard
- Verantwoordelijke fokkerij, sport en inzet. Hierbij mag paardenwelzijn niet ondergeschikt zijn aan financieel belang
- Ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van welzijn

In het document wordt waar 'paard' genoemd wordt, ook 'pony' of een andere paardachtige bedoeld. Met het woord paardenliefhebber wordt paardenhouder, paardeigenaar en iedereen die graag met paarden werkt bedoeld. Met 'ruiter' wordt in dit document degene bedoeld die op het paard rijdt, een paard ment of op andere manieren met het paard werkt, het paard houdt en ermee sport. Waar gereden staat, kan ook gemend, gelongeerd of anderszins gehanteerd, worden gelezen. Met sport wordt bedoeld zowel recreatief als wedstrijdgericht.

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

1. Transparantie

- i. Alle SRP partijen maken hun welzijnsbeleid via hun online media (website) transparant. Dit geldt voor sport, fokkerij en paardenhouderij.
- ii. Ambassadeurs en erfbetreders worden ingezet om de uniforme boodschap van de paardensector uit te dragen, zowel binnen als buiten de paardensector.
- iii. De SRP partijen geven aan wat er misgaat en welke stappen genomen worden om dit te verbeteren.
- iv. Misstanden worden niet geaccepteerd.
- v. Elk kwartaal wordt een welzijnsthema gekozen waar de hele sector over communiceert en stappen zet.

2. Kennis

De paardenliefhebber heeft kennis en zal kennis moeten halen over fysieke en mentale training van het paard of de instructeur/trainer leert het die liefhebber aan. Paarden krijgen een op kennis en ervaring van de trainer/ruiter gebaseerde opleiding en systematische training op basis van de leerprincipes. (bronvermelding toevoegen)

- a. Kwaliteit van kennis

De paardensector zet breed in op voorlichting en educatie over het paard en wat er bij het houden, rijden en fokken met paarden komt kijken. De gebruikte kennis wordt steeds aangepast aan de nieuwe (wetenschappelijke) inzichten.

- b. De sector werkt aan een certificering voor welzijn in de brede zin⁵

Er worden stappen gezet naar een certificering waarmee zowel professionele als hobbymatige paardenhouders kunnen aantonen dat zij het paardenwelzijn in zowel het houden van, als het werken met paarden, naar beste kunnen waarborgen.

- c. Certificering complementaire beroepen is noodzakelijk

Beroepen die complementair zijn aan de diergeneeskunde krijgen een kwaliteits- en certificeringssysteem waardoor de kennis en kunde van de uitvoerder kunnen worden gecontroleerd.

- d. De sector werkt aan een digitaal kennisloket

Bij dit kennisloket kunnen partijen van binnen- en buiten de paardensector eenvoudig goed onderbouwde kennis halen.

3. Aanspreken

Als een paardenliefhebber verminderd welzijn signaleert, spreekt hij of zij de persoon of de persoon of personen erop aan. Aanspreken gebeurt op een respectvolle manier en met een positieve insteek. Als er geen reactie op het aanspreken volgt, worden de instanties ingeschakeld worden die ervoor zijn. Dit zijn de sectorpartijen of overheidsinstanties.

4. Economische drijfveren

Het welzijn van het paard mag nooit ondergeschikt zijn aan economische drijfveren.

---

1. ⁵ Kate Fenner, Michelle Hyde, Angela Crean, Paul McGreevy. Identifying Sources of Potential Bias When Using Online Survey Data to Explore Horse Training, Management, and Behaviour: A Systematic Literature Review. 2020. *Vet Sci Sep 22;7(3):140*
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32971754/> (30 augustus 2021)

HOUDEN VAN PAARDEN

5. Huisvesting⁶⁷⁸⁹

a. Sociaal contact

Het paard heeft elke dag sociaal contact met andere paarden en leeft niet in een isolement.

b. Genoeg beweging

Het paard kan elke dag bewegen, waaronder ook vrije beweging. Beschutting tegen de elementen is hierbij voldoende gegarandeerd.

---

⁶ Konstanze Krueger, Laureen Esch, Kate Farmer, Isabell Marr. Basic Needs in Horses?-A Literature Review. 2021. *Animals (Basel)* Jun 16;11(6):1798. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34208615/> (30 augustus 2021)

⁷ Alice Ruet, Julie Lemarchand, Céline Parias, Núria Mach, [Marie-Pierre Moisan](#), [Aline Foury](#), Christine Briant, Léa Lansade. Housing Horses in Individual Boxes Is a Challenge with Regard to Welfare. 2019. *Animals (Basel)* Aug 28;9(9):621. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31466327/> (30 augustus 2021)

⁸ [Kelly Yarnell](#), [Carol Hall](#), [Chris Royle](#), [Susan L Walker](#). Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. 2015. *Physiol Behav.* May 1;143:51-7. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25725117/> (30 augustus 2021)

⁹ Lesimple C., Poissonnet A., Hausberger M. How to keep your horse safe? An epidemiological study about management practices. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 2016;181:105–114. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0168159116301046?via%3Dihub> (30 augustus 2021)

6. Voeding¹⁰¹¹¹²¹³

- a. Kwalitatief goed en voldoende ruwvoer afgestemd op de behoefte van het paard is de basis van het rantsoen
- b. Het paard mag niet langer dan zes uur geen toegang hebben tot ruwvoer
- c. Er is onbeperkt geschikt drinkwater aanwezig

7. Het paard ondergaat geen lichamelijke ingrepen die de integriteit van het lichaam verstoren, tenzij op medische indicatie.

Hieronder vallen onder andere (niet uitsluitend):

- a. Tastharen inkorten
- b. Oren volledig uitscheren
- c. Staart couperen
- d. Inkorten schoft
- e. Zenuwsnede

8. Pensioen

Elk paard verdient een kwalitatief goed leven en er dient naar beste kunnen op te worden toegezien, dat paarden op sympathieke en diervriendelijke wijze worden behandeld na beëindiging van hun carrière en ook daarna dus de juiste aandacht en verzorging krijgen. Elk paard verdient een waardig levenseinde.

---

¹⁰P.A.Harris, A.D.Ellis, M.J.Fradinho, A.Jansson, V.Julliand, N.Luthersson, A.S.Santos, I.Vervuert. Review: Feeding conserved forage to horses: Recent advances and recommendations. 2017. [Animal, Volume 11, Issue 6](#), Pages 958-967. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1751731116002469> (30 augustus 2021)

¹¹Miriam Baumgartner, Theresa Boisson, Michael H. Erhard and Margit H. Zeitler-Feicht. Common Feeding Practices Pose A Risk to the Welfare of Horses When Kept on Non-Edible Bedding. 2020. *Animals, Mar 10(3):411*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7142811/> (30 augustus 2021)

¹² Andrea Ellis. Biological basis of behaviour in relation to nutrition and feed intake in horses. 2010. *EAAP Scientific Series 128(1):53-74*. https://www.researchgate.net/publication/279622770_Biological_basis_of_behaviour_in_relation_to_nutrition_and_feed_intake_in_horses (30 augustus 2021)

¹³ Sectorraad Paarden. Gids voor Goede Praktijken. 2019 <https://mk0sectorraadpap5e4h.kinstacdn.com/wp-content/uploads/2020/05/Gids-voor-Goede-Praktijken-versie-2.0-15-mei-2019-definitief-1.pdf> (30 augustus 2021)

9. Fokkerij

Paardenliefhebbers fokken met gezonde paarden met een gezonde geest. Dat houdt in dat paarden correct gebouwd moeten zijn, goed kunnen bewegen, een goed karakter hebben en fysiek in een optimale conditie zijn. In fokprogramma's van stamboeken wordt gestuurd, op het beheersen van inteelt om ongewenste gezondheidsaspecten te voorkomen. In de communicatie met paardenliefhebbers wordt over dit onderwerp informatie gegeven om hen bewust te maken van de risico's die met inteelt te maken hebben.

Fokprogramma's van stamboeken¹⁴ dienen inzichtelijk te maken en te inventariseren welke ongewenste gezondheidsaspecten zich voordoen bij de paarden van het betreffende stamboek. Bij het voorkomen van een bewezen genetische basis (ongewenste varianten van 'genen') voor lichamelijke of geestelijke afwijkingen dienen de betreffende stamboeken zich in te zetten om dergelijke ongewenste genvarianten terug te dringen.

Het fokken van een veulen wordt met alle mogelijke zorg voor de merrie en de hengst omgeven. De bevruchting van de merrie vindt met respect plaats. Bij de geboorte van een veulen is, indien ervaring ontbreekt, professionele hulp noodzakelijk.

Het opvoeden en het spenen van veulens is een zorgvuldig proces met aandacht voor het individuele paard. Veulens worden niet eerder dan na viereneenhalve (4,5) maanden gespeend en opgefokt in een groep van minimaal 2 veulens.

10. Keuringen

Om te kunnen beoordelen of paarden gezond zijn en een functioneel exterieur hebben, organiseren stamboeken keuringen en aanlegtesten/verrichtingsonderzoeken onder het zadel of in het tuig.

Tijdens keuringen worden paarden aan de hand voorgesteld aan een deskundige jury. In de aanlooperperiode naar een keuring wordt het paard vakkundig voorbereid. De voorzitter van de jury ziet toe op de gang van zaken in de ring en op het deskundig en met respect voorbrengen van het paard. Hulpmiddelen dienen er uitsluitend toe om het paard licht aan te sporen om van stap over te gaan naar de draf en eventueel naar de galop.

Aanlegtesten/verrichtingsonderzoeken variëren qua tijdsduur van het rijden van een proef tot een aantal weken. Tijdens de test/onderzoek wordt inzicht verkregen in de natuurlijke aanleg van een paard en krijgen fokkers/eigenaren/stamboeken meer

---

¹⁴ Eisen goedkeuring fokprogramma paard

<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2018/01/Toelichting-Fokprogramma-Paarden-en-ezels.pdf>
(30 augustus 2021)

informatie over de kwaliteiten van het paard. Voor deze testen/onderzoeken gelden minimale leeftijdsgrenzen.

SPORTEN MET PAARDEN

11. Sport¹⁵

Paarden mogen alleen ingezet en getraind worden op het niveau dat aansluit bij hun fysieke mogelijkheden en leeftijd en het volwassenheidsniveau moet aansluiten bij dat wat gevraagd wordt voor de respectievelijke disciplines. Het inzetten van het jonge paard geschiedt met mate en aangepast aan de leeftijd.

a. Sporten en trainen van het paard

Iedereen die met een paard rijdt is bezig met het paard te trainen, bewust of onbewust naar een bepaald niveau. Het is van belang dat paardenliefhebbers kennis hebben van de leerprincipes van het paard en de fysieke mogelijkheden van het dier. Hierdoor kan iedere vorm van training op een bewuste en systematische manier toegepast worden, op basis van de grondbeginselen van die leerprincipes. Zo sluit de training aan bij de natuurlijke manier van leren van het paard en blijft het paard mentaal en fysiek gezond.

b. Wedstrijden

Paarden en deelnemers zijn fit, goed voorbereid en zijn in staat om het wedstrijdniveau aan te kunnen. Het gevraagde wedstrijdniveau is passend bij de fysieke mogelijkheden, leeftijd en trainingsniveau van het paard en deelnemers voor de respectievelijke disciplines. Indien het paardenwelzijn in gevaar komt, kan deelname aan een evenement op advies van een dierenarts en/of official worden geannuleerd of gestopt.

c. Prestatiegerichtheid

Het samenspel tussen paard en ruiter vindt in goede harmonie plaats. Het welzijn van het paard mag niet ondergeschikt zijn aan de te behalen prestatie.

d. Harnachement en hulpmiddelen

Het harnachement is de optoming die gebruikt wordt op, achter en naast het paard. Het paard is opgetoond met een in goede staat van onderhoud verkerend harnachement. De basisuitrusting van dit harnachement bestaat uit een hoofdstel, tuigage en/of zadel incl. dekje. Het harnachement is goed passend en goed onderhouden, zodat pijn en verwondingen voorkomen worden.

Hulpmiddelen moeten een positieve invloed hebben op de beweging en de houding van het paard en mogen deze niet tegengaan. Bij het gebruik van hulpmiddelen staat

¹⁵ KNHS Welzijnscode <https://www.knhs.nl/media/19285/knhs-welzijnscode-2020.pdf>

het welzijn van het paard centraal. Naast de basisuitrusting van het harnachement wordt gebruik gemaakt van zo min mogelijk hulpmiddelen. Het niveau van de ruiter bepaalt welke hulpmiddelen er nog gebruikt mogen worden.

Alle sectorpartijen maken beleid op welke hulpmiddelen toegestaan zijn tijdens training en wedstrijden en op welk niveau. Hiernaast wordt door educatie kennis over hulpmiddelen overgebracht bij de paardenliefhebbers die niet aan wedstrijden of evenementen mee doen.

12. Paarden met een beroep

Ook paarden met een beroep, zoals onder andere politiepaarden en paarden in de zorg, vallen onder deze welzijnsvisie.

13. Begrazing¹⁶

Op meerdere plaatsen in Nederland worden grote grazers, waaronder Konikpaarden ingezet voor de begrazing van natuurgebieden. Een groot deel van het jaar kan binnen deze gebieden aan de natuurlijke behoeften worden voldaan. Aan het eind van een winterperiode kan er schaarste aan voedsel ontstaan. De paardensector is voor begrazing, maar vindt dat deze dieren onder gehouden dieren vallen. Verminderd welzijn moet dus voorkomen worden door beheer. Als er toch verminderd welzijn optreedt, dient door de beheerders vroegtijdig te worden geanticipeerd.

14. Paardgerelateerde activiteiten moeten voldoen aan welzijnseisen

Paardgerelateerde activiteiten, zowel in culturele als de evenementenbranche, vallen ook onder deze welzijnsvisie.

---

¹⁶ KNMvD Standpunt grote grazers en Oostvaardersplassen. 2020.

<https://www.knmvd.nl/app/uploads/2015/03/KNMvD-standpunt-oostvaardersplassen.pdf> (30 augustus 2021)

Bronnenlijst

1. Commissie Brambell, 1965. <https://edepot.wur.nl/134379> (30 augustus 2021).
2. Farm Animal Welfare Committee (FAWC) FAWC updates the five freedoms. *Vet. Rec.* 1992;17:357.
3. David J. Mellor, Ngaio J. Beausoleil, Katherine E. Littlewood, Andrew N. McLean, Paul D. McGreevy, Bidia Jones and Cristina Wilkins. The 2020 Five Domains Model: Including Human–Animal Interactions in Assessments of Animal Welfare. 2020. *Animals*, volume 10, issue 10. <https://www.mdpi.com/2076-2615/10/10/1870> (30 augustus 2021)
4. The 2020 Five Domains Model for Animal Welfare Assessment and Monitoring, a Poster Prepared by *Horses and People Magazine, Australia* <https://bit.ly/2Es8kXe> (30 augustus 2021)
5. Kate Fenner, Michelle Hyde, Angela Crean, Paul McGreevy. Identifying Sources of Potential Bias When Using Online Survey Data to Explore Horse Training, Management, and Behaviour: A Systematic Literature Review. 2020. *Vet Sci Sep 22;7(3):140* <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32971754/> (30 augustus 2021)
6. Konstanze Krueger, Laureen Esch, Kate Farmer, Isabell Marr. Basic Needs in Horses?—A Literature Review. 2021. *Animals (Basel) Jun 16;11(6):1798*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34208615/> (30 augustus 2021)
7. Alice Ruet, Julie Lemarchand, Céline Parias, Núria Mach, [Marie-Pierre Moisan](#), [Aline Foury](#), Christine Briant, Léa Lansade. Housing Horses in Individual Boxes Is a Challenge with Regard to Welfare. 2019. *Animals (Basel) Aug 28;9(9):621*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31466327/> (30 augustus 2021)
8. [Kelly Yarnell](#), [Carol Hall](#), [Chris Royle](#), [Susan L Walker](#). Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. 2015. *Physiol Behav. May 1;143:51-7*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25725117/> (30 augustus 2021)
9. Lesimple C., Poissonnet A., Hausberger M. How to keep your horse safe? An epidemiological study about management practices. *Appl. Anim. Behav. Sci.* 2016;181:105–114. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0168159116301046?via%3Dihub> (30 augustus 2021)
10. P.A.Harris, A.D.Ellis, M.J.Fradinho, A.Jansson, V.Julliand, N.Luthersson, A.S.Santos, I.Vervuert. Review: Feeding conserved forage to horses: Recent advances and recommendations. 2017. *Animal, Volume 11, Issue 6, Pages 958-967*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1751731116002469> (30 augustus 2021)
11. Miriam Baumgartner, Theresa Boisson, Michael H. Erhard and Margit H. Zeitler-Feicht. Common Feeding Practices Pose A Risk to the Welfare of Horses When Kept on Non-Edible Bedding. 2020. *Animals, Mar 10(3):411*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7142811/> (30 augustus 2021)

12. Andrea Ellis. Biological basis of behaviour in relation to nutrition and feed intake in horses. 2010. [*EAAP Scientific Series* 128\(1\):53-74.](#)
[https://www.researchgate.net/publication/279622770 Biological basis of behaviour in relation to nutrition and feed intake in horses](https://www.researchgate.net/publication/279622770_Biological_basis_of_behaviour_in_relation_to_nutrition_and_feed_intake_in_horses) (30 augustus 2021)
13. Sectorraad Paarden. Gids voor Goede Praktijken. 2019
<https://mk0sectorraadpap5e4h.kinstacdn.com/wp-content/uploads/2020/05/Gids-voor-Goede-Praktijken-versie-2.0-15-mei-2019-definitief-1.pdf> (30 augustus 2021)
14. Eisen goedkeuring fokprogramma paard
<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2018/01/Toelichting-Fokprogramma-Paarden-en-ezels.pdf>
(30 augustus 2021)
15. KNHS Welzijnscode 2019 <https://www.knhs.nl/media/19285/knhs-welzijnscode-2020.pdf> (30 augustus 2021)
16. KNMvD Standpunt grote grazers en Oostvaardersplassen. 2020.
<https://www.knmvd.nl/app/uploads/2015/03/KNMvD-standpunt-oostvaardersplassen.pdf> (30 augustus 2021)